

A V E L

H. PRINSEGRACHT 20 DEN HAAG. Tel. 117892.

Lid van de Advies-Comm, van de Duitse
K.v.K. voor Nederland, voor Industrie.
V.N. 26 Sept, 1942, blz. 272.

F

Payel

COPY AAN C.I.D.

Nig. 170-103
23-10-'42

(2)

Groep II

Heeft verzocht de zaak tegen de N.V. Thabur uit den Haag voor een half jaar op te schorten, daar dit anders de oorlogsvoering zou kunnen belemmeren.

V.M.

Handwritten red initials and a stamp.

PAVEL,
Herbert.

DEN HAAG,
Princessegracht 20.

Verwalterskaart: N.V. Thabur Ind. en Techn. Handel
Mij, Den Haag. exk: 44184-'41.
ingetrokken: 7935-'43.

Pavel, Dr.

COPIE VAN O.P.

MIG. 151 - 453.
~~22~~ 12-6-'42.

Vert. van Fa. Rheinmetall.
Berlin-Tegel.

Groep: II.

Bij de Fa. Rheinmetall zijn 100 Ned. arbeiders tewerkge-
steld. Zij moeten 2 uur loopen voor ze aan hun werk zijn.
Vertrekken 'smorgens om 4 uur en krijgen 's avonds eerst
hun middag en avondeten. Gevolg: 40 maagzieken.
Een en ander wordt onderzocht door Dr. Pavel.

F

4 DEC 1947

ACD/25573

HERBERT PAVEL, geboren te Berlijn-Schöneberg, 15 Augustus 1905, Director der Rheinmetall-Börsig A.G. te Berlijn. Voor de Oorlog woonde hij te Berlijn-Grünewald, Oberhaardterweg 12. Momenteel schijnt hij werkzaam te zijn bij de Hamburgse Gaswerke.

Van 6 October 1939 tot het begin van de oorlog in Mei 1940 was Pavel als vertegenwoordiger van Rheinmetall-Borsig te Berlijn, met enkele onderbrekingen in Nederland, teneinde besprekingen te voeren op het Ministerie van Koloniën (nu Overzeesche gebiedsdelen), Afdeling G, Commissariaat voor Indische Zaken en bij het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen Hembrug, betreffende de leveringen aan het Nederlands Indisch Gouvernement en de Nederlandse Regering. Hij zou toen besprekingen gevoerd hebben met Overste Verniers van de Loeff van het toenmalige Ministerie van Koloniën en Ir. Den Hollander, toen Directeur van het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen, thans President Commissaris van de Nederlandse Spoorwegen.

Volgens de officiële gegevens was Pavel met het uitbreken van de oorlog met Duitsland in Mei 1940 niet in Nederland.

Volgens de gegevens voorkomende bij de Kamer van Koophandel te 's-Gravenhage is Pavel op 3 September 1940 (in werkelijkheid 16 Augustus 1941) Treuhänder geworden van de N.V. Thabur Industriële en Technische Handelmaatschappij te 's-Gravenhage Zuilingstraat 22-24, met de opdracht de N.V. Thabur te ariseren en het bedrijf in te richten voor de Duitse oorlogsproductie. De Directeur was Joseph Blik, geboren te Amsterdam 22-Januari 1895, die haar in December 1925 had opgericht. Deze Blik is jood en Pavel heeft hem enkele malen bedreigd hem te zullen laten oppakken. Blik is echter nog aan gebleven tot 31 Juli 1942, doch toen moest hij verdwijnen. Hij heeft 2½ jaar in het kamp gezeten en is daarna met zijn gezin teruggekeerd. Toen Blik verdwenen was, kwam op 1 Augustus 1942 een zeker H. J. A. FLENTER, geboren te Berlijn 14 Juli 1905, Ned. Ingenieur, thans wonende te Zeist, Prof. Lorentzlaan 12, als gevolmachtigde van Pavel, met de titel van Directeur. Zijn salaris bedroeg f. 16000 per jaar. Hij was lid van de N.S.B. Zijn opdracht was dezelfde als die van Pavel. Laatst genoemde heeft de aandeelhouders van Thabur gedwongen Flenter, die hij vanuit Duitsland kende, als directeur te benoemen. Flenter heeft zijn opdracht uitgevoerd, hoewel hij het naar Duitse smaak misschien wat grondiger had kunnen doen. Hij is op 4 September 1944 verdwenen. Pavel is van zijn taak bij Thabur ontheven op 12 Februari 1943.

Gedurende de tijd dat Pavel verbonden was aan Thabur, zijn er verschillende malen geschillen geweest tussen hem en het bestuur. Zoo heeft de huidige president commissaris van Thabur, de Heer Meijer-Wiersma met Pavel overhoop gelegen over een aandeelhouder, die P. niet wenste toe te laten tot een aandeelhoudersvergadering en die door de Heer Meijer-Wiersma niet kon worden geweigerd. Tijdens deze vergadering schijnt genoemde aandeelhouder nogal tegen Pavel tekeer hebben gegaan en wel zoodanig, dat de Heer Meijer Wiersma zich niet veilig voelde, te meer daar Pavel zich een

dreigende toon tegen hem had uitgelaten. In een paar weken gebeurde er niets. Toen kwam M-W in moeilijkheden in verband met het onderduiken van materiaal, wat door de Duitsers ontdekt was geworden. Hij verwachtte nu zeker onmiddellijke arrestatie, welke echter ook op zich liet wachten. Ten slotte na een paar weken werd hij als gijzelaar gearresteerd en overgebracht naar Luyksgestel. De Heer Meijer-Wiersma geeft hiervan de schuld aan Pavel.

Toen Flenter bij Phabur kwam, waren, volgens zijn verklaring, daar voor een bedrag van f. 1.200.000 aan weermachtsorders, waaronder orders voor Rheinmetall-Borsig. Naar verluidt heeft Flenter onderdelen gemaakt voor de V 2.

Al spoedig na het uitbreken van de oorlog in Mei 1940, werd de Directeur van N.V. Werkspoor te Amsterdam, de Heer Damme Sr. naar den Haag ontboden door de Duitse Minister Fischböck, alwaar hij in kennis werd gebracht met een zekere Roehnert van Rheinmetall-Borsig, een chef van Pavel voornoemd. Deze Roehnert wilde een "Verflechtung" van N.V. Werkspoor met Rheinmetall-Borsig en of mijnheer Damme daar maar op in wilde gaan, hetgeen door laatstgenoemde als ervaren industrieel en zakenman niet zonder meer werd gedaan. Ook voegde de Heer Damme Roehnert toe, dat hij de dagen van Mei 1940 nog niet vergeten was. R. bleek toen voldoende "man met inzicht" te zijn en begreep, dat hierover onderhandeld moest worden. Dit was de eerste kennismaking van Werkspoor met Rheinmetall-Borsig. Spoedig daarna bleek de Heer Damme dat men op de beurs bezig was aandelen van N.V. Werkspoor op te kopen en het was duidelijk voor hem, dat Rheinmetall-Borsig hierachter zat. Hierin school dus een groot gevaar voor Duitse machtsvorming in het bedrijf, want de aandelen van Werkspoor waren zeer verspreid. Er bestonden geen z.g. aandelenpakketten en er kwamen geen aandeelhouders op de vergaderingen. Het was dus niet moeilijk voor Rheinmetall-Borsig op eerlijke en-of oneerlijke wijze (Joods bezit) een pakket samen te stellen van zodanige omvang, dat zij dwang zouden kunnen uitoefenen op het bedrijf. Toen is uitvoering gegeven aan een reeds lang bestaand plan om het kapitaal der N.V. te vergroten. In stilte werd een aandelen-emissie voorbereid, welke in April 1941 tot stand kwam op gunstige voorwaarden, waarbij 50% in handen van Werkspoor bleef en 50% ter beschikking werd gesteld van Rheinmetall-Borsig.

Inmiddels was Pavel voornoemd bij de N.V. Werkspoor op het toneel verschenen als beauftragte bij der Zentralauftragstelle en hield kantoor bij de Werkspoor. Toen P. nu van een reis naar Berlijn terugkeerde en informeerde naar de gang van zaken, werd hij voor het voldongen feit van de emissie gesteld. Hierop is hij terstond naar Fischböck gegaan, die woedend was, ook op Pavel, omdat deze niets gemerkt had. Het feit lag er echter en er was niets meer aan te doen. Het was echter niet voldoende, dat 50% van de emissie in één hand zat. Er is toen onder de neus van Pavel een handig in elkaar gezette circulaire onder de aandeelhouders verspreid, welke tot gevolg had, dat zij hun aandelen ter beschikking stelde van het bestuur, zodat deze toen een overmachtige positie in het bedrijf innam. Rheinmetall-Borsig had nu ongeveer 30% van het aandelenkapitaal, bestaande uit 50% van de emissie en de aandelen, welke waren opgekocht of anderszins verkregen. Het totaal bedroeg f. 1.700.000, waarvoor Werkspoor een zelfde bedrag in aandelen van Rheinmetall Borsig heeft.

In dit hele bedrijf speelde Pavel een onderge-

schikte rol. Hoewel een man met een gezond verstand, had hij te weinig ervaring om op te kunnen tegen de handige en de kundige zakenman Damme Sr. Laatstgenoemde heeft steeds een geestelijk overwicht weten te behouden. Zodoende heeft Pavel niet veel kwaad kunnen stichten. Wat gebeurd zou zijn als de situatie andersom gelegen had, is een open vraag. Pavel was Duitser in hart en nieren (Likken naar boven en trappen naar onderen). Bovendien was hij een overtuigd Nazi, hoewel hij van tijd tot tijd blijk gaf menselijke eigenschappen te bezitten. Als voorbeeld van dit laatste het volgende. Op een gegeven moment was door één van de eigen mensen van Werkspoor aan de S.D. verraden, dat in de fabrieken te Utrecht een partij materialen en benzine was ondergedoken. Prompt heeft de S.D. de zaak onderzocht en heeft de betrokken artikelen te voorschijn gehaald, waardoor de heren Damme Sr en Jr. direct gevaar liepen gearresteerd te worden. Pavel is toen tussenbeide gekomen en heeft tegen de S.D. gezegd, dat dit een zaak was, die hem aanging en dat hij dit wel verder zou afhandelen. Er is nimmer iets meer van gehoord. Volgens de Heer Damme Sr. heeft Pavel toen kenlijk zijn beschermende hand over beide heren uitgestrekt. Voor zoover hij echter de kans kreeg, heeft hij steeds de belangen van Rheinmetall-Börsig, dus Duitse belangen, zoveel mogelijk behartigd. Op een gegeven moment kwam Pavel bij de Heer Damme Sr., wat hij altijd deed, en lag op diens schrijftafel een schrijven (geen benoeming), vermeldende, dat Pavel aangesteld zou worden tot verwalter bij N.V. Werkspoor. Damme Sr. deelde Pavel toen mede, dat, als de benoeming doorging, hij de deur zou uitstappen. Nadien is er nimmer meer over het verwalterschap gesproken.

In September 1944 is Pavel van het toneel verdwenen en vermoedelijk naar Duitsland gegaan. Hierna zijn de vernielingen en diefstallen bij N.V. Werkspoor begonnen. Deze werden uitgevoerd onder leiding van een zekere Majoor Koch, een S.D. bruut. Volgens de Heer Damme Sr. zou Pavel hier volkomen buiten staan.

Volgens de Heer Damme Sr. moet Pavel niet gezien worden als een oorlogsmisdadiger en moeten voor hem als Duitser andere maatstaven aangelegd worden als voor een Nederlander.

Aan jodenvervolgung, het in de hand werken van arrestaties en het plegen van diefstallen zou Pavel zich niet hebben schuldig gemaakt. Hij zal wel eens een schilderij gekocht hebben, doch daarbij zal het wel blijven. Hoewel hij wist, dat het bestuur van N.V. Werkspoor hem dwarsboonde waar het maar kon en hij door dit bestuur buiten het bedrijf volkomen werd genegeerd, heeft hij, voorzover bekend, nimmer getracht zich door arrestatie van het bestuur te ontdoen. Hij blijft echter de overtuigde nazi en was een werktuig in de handen van Rheinmetall-Börsig.

Voorts was Pavel bevollmächtigter bij de Artillerie-Inrichtingen Hembrug met de machtiging van Minister Fischböck "Alle Masznahmen zu treffen, welche erforderlich sind um die Ausführung der im Interesse der Deutsche Wirtschaft dorthin verlagerten Aufträge sicher zu stellen. Er behoeft geen twijfel te bestaan, dat Pavel zijn opdracht zoo goed mogelijk heeft uitgevoerd.

Het contact van de A.I. met Rheinmetaal-Börsig dateert al van voor de oorlog. De A.I. was voor de oorlog een staatsbedrijf en diens gevolg na Mei 1940 zeer vermoedelijk krijgsbuit. Om moeilijkheden te voorkomen is het bedrijf toen omgezet in een particuliere N.V. en ging men onder de leiding van Ir. Den Hollander landbouwwerktuigen

fabriceren. Ook hier heeft Pavel zijn best gedaan voor zijn opdrachtgevers en ook hier kon hij niet boven de Directie uitkomen. Zoodoende heeft hij niet veel schade kunnen aanrichten. Evenals bij N.V. Werkspoor zijn na het vertrek van Pavel in September 1944 de vernielingen en diefstallen begonnen.

Omstreeks September 1942 zijn bij de Duitse Kamer van Koophandel voor Nederland adviescommissies ingesteld voor bank- en verzekeringswezen, voor de handel, voor de industrie en voor het verkeerswezen. Deze adviescommissies hadden tot taak de Duitse economische belangen in Nederland in de verschillende vakken van het bedrijf te bevorderen. Zij moesten de Kamer van Koophandel van advies dienen en aan de Duitse firma's in Nederland alle bijstand verlenen en aan hun verlangens tegemoetkomen. In de commissie voor de Industrie had onder anderen zitting Pavel voornoemd.

Bij onderzoek is gebleken, dat Pavel niet gesignaleerd staat als oorlogsmisdadiger. In crimineel opzicht is er niets ten nadele van hem bekend.

Gesloten te 's-Gravenhage , 17 November 1944. 7

X 25501

G E H E I M

XXXX
XXXX

UITGEBOEKT

OPGELEGD

1 December

7

H. PAVEL.

Onder verwijzing naar het daaromtrent gevoerde telefo-
nische en mondelinge onderhoud doe ik U bijgaand een rapport
toekomen betreffende de handelingen tijdens de Duitse bezet-
ting van Herbert PAVEL, geboren te Berlijn op 15 Augustus
1905.

HET HOOFD VAN DE
CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST
namens deze

Aan de Heer Kapitein H. W. KEHRER.
Parkstrasse 42
B A D S A L Z U F L E N (BLD)

L. POT.

R A P P O R T

Herbert PAVEL,

geboren te Berlijn-Schönberg 15 Augustus 1905, van beroep directeur van de Rhein-Metall-Börsig A.G. te Berlijn, woonde voor de oorlog te Berlin-Grünwald, Oberhaardterweg 12.

Momenteel zou hij werkzaam zijn bij de Hamburgse Gaswerke. Uit het geheel van zijn manipulaties hier te lande in dienst van de Rhein-Metall-Börsig A.G. te Berlijn valt op te merken, dat hij getracht heeft zijn opdrachten volledig na te komen. Hij was van 6 October 1939 tot 10 Mei 1940 vertegenwoordiger van genoemde firma te Berlijn. Hij heeft in die tijd Nederland bezocht om besprekingen te voeren op het Ministerie van Kolonien (nu Overz.Gebiedsd.), Afdeling C, Commissariaat voor Indische Zaken met Overste Verniers van der Loeff van genoemd Ministerie, en bij het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen Hembrug met Ir. Den Hollander, toen directeur van genoemd bedrijf, thans President-Commissaris van de Ned.Spoorwegen, over leveringen aan het Ned.Indische Gouvernement en de Nederlandse Regering.

Officieel was PAVEL bij het uitbreken van de oorlog in Mei 1940 niet in Nederland. Volgens gegevens is hij op 5 September 1941 (in werkelijkheid op 16 Augustus 1941) Treuhänder geworden van de N.V. THABUR Industrie en Technische Handelsmaatschappij te Den Haag, Zuilingstraat 22-24, met opdracht het bedrijf te organiseren en in te richten voor de Duitse oorlogs-productie. De directeur, Joseph ELIK, geboren te Amsterdam 23 Januari 1895, is aangebleven tot 31 Juli 1942.

Op 1 Augustus 1942 werd een zekere B.J.A. FLENTER, geboren te Berlijn 14 Juli 1905, Nederlands Ingenieur, lid van de N.S.B., thans wonende te Zeist, Prof.Lorentzlaan 12, als gevolmachtigde van PAVEL aangesteld, met de titel van Directeur, met dezelfde opdracht als PAVEL. Deze FLENTER is op 4 September 1944 verdwenen. PAVEL is bij THABUR op 12 Februari 1943 van zijn taak ontheven.

Gedurende de tijd, dat PAVEL verbonden was aan THABUR zijn er diverse malen geschillen gerezen tussen hem en het bestuur, waar door de President-Commissaris van genoemde firma, de heer MEYER-WIERSMA, in moeilijkheden kwam. Genoemde MEYER-W. is tenslotte als gijzelaar gearresteerd en overgebracht naar Luyksgestel. Laatstgenoemde geeft hiervan de schuld aan PAVEL.

Ook de Directeur van de N.V. WERKSPoor te Amsterdam, de heer DAMME Sr., heeft moeilijkheden gehad met PAVEL als vertegenwoordiger van de Rhein-Metall-Börsig A.G. Het handelde over de verkoop van aandelen van Werkspoor te Amsterdam, welke kwestie tenslotte beheerst werd door de N.V. WERKSPoor te Amsterdam. In deze zaak speelde PAVEL een ondergeschikte rol en heeft niet veel kwaad kunnen stichten, ondanks dat hij in hart en nieren Duitser en overtuigd Nazi was. Toch schijnt hij niet van menselijke gevoelens ontbloot te zijn. In een geschil met de heer Damme Sr. over PAVEL's aanstelling als Verwalter bij N.V. WERKSPoor heeft laatstgenoemde ook de strijd verloren en verder gewerk van de zaak gemaakt.

In September 1944 is PAVEL vermoedelijk terug gegaan naar Duitsland. De vernielingen en wegvoering van materiaal bij N.V. WERKSPoor na zijn vertrek moeten volgens de heer Damme Sr. niet toegeschreven worden aan PAVEL.

PAVEL zou zich ook niet schuldig gemaakt hebben aan jodenvervoering, arrestaties en het plegen van diefstallen.

Hij was voorts "Bevollmachtigder" bij de Artillerie-Inrichtingen Hembrug met een volledige volmacht van Minister WISCHBOEK. Hij heeft zijn opdracht ongetwijfeld zo goed mogelijk uitgevoerd. Maar hij kon zich desondanks niet meten met de kunde en

handigheid van de Directie. Zodoende heeft hij ook hier niet veel schade kunnen aanrichten. De vernielingen en wegvoering van materiaal bij dit laatste bedrijf zijn eveneens begonnen na zijn vertrek.

PAVEL had ook zitting in de Commissie van Industrie, die contact moest opnemen van de Duitse Kamer van Koophandel met de Duitse firma's in Nederland, deze bijstand verlenen en zodoende de Duitse economische belangen in Nederland bevorderen.

PAVEL staat hier te lande niet gesignaleerd als oorlogsmisdadiger, terwijl op crimineel gebied niets ten nadele van hem bekend is.

's-GRAVENHAGE, 1 December 1947.

Lt. S. W. H. TRIP
c/o 15 (Hamburg) Intelligence Office
Hamburg. B.A.O.R. Tel. 348108

ANN V B C

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

22 Augustus 1947

536 T

Pavel, Hermann

PD 5309 ?

geen

wt

Gaarne zou ik van U vernemen wat U bekend is over
een zekere PAVEL, Hermann (Duitsler).

Hij is gedurende de bezetting in Nederland General-
bevoelmachtigte der Rüstungsinspektion geweest en zou vele
persische tapijten, diamanten en andere kostbaarheden naar
Duitsland gesleept hebben.

aan: Kapt. Dr. J. F. C. De Witt Puyt
33 Det. C.G.R.
Fährstrasse 16a
Hamburg. B.A.O.R.

~~S. W. H. TRIP.~~

~~Lt. A. D.~~

E

Lt. S.W.H. TRIP
Netherlands Consulate General
HAMBURG!

541 U.

3 Sept. 1947

PAVEL, Hermann

none

wt

Ref. my interview with Mr. Tozer and Mr. Youngs on August 22 I can inform you, that the Dutch R.D.P. mission have never heard of PAVEL, Hermann. As soon as I get the information from Holland, I will get in touch with you again.

To: Mr. D. GORDON.
16 (Hamburg) Intelligence Office
Hamburg. B.A.O.R.

S.W.H. TRIP. Lt.

F